

СУЧАСНІ ОРГАНІЗАЦІЙНІ ФОРМИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ

О. М. ЛУЦКІВ, кандидат економічних наук
(ДУ «Інститут регіональних досліджень
імені М. І. Долишнього НАН України», м. Львів)

Анотація. Важливу роль в активізації економічного зростання відіграють нові організаційні форми інноваційної діяльності, які сприяють залученню інвестицій в економіку регіону, забезпечують створення нових робочих місць і випуск інноваційної продукції. Мета статті – оцінити діяльність різних організаційних форм інноваційної розвитку у Львівській області та визначити причин, що гальмують їх внесок в активізацію інноваційного розвитку території та пошук способів їх подолання. Досліджено стан і перспективи розвитку таких організаційних форм інноваційної діяльності у Львівській області, як технопарки «Яворів» і «Рясне-2», асоціації «Львів-Технополіс» і Львівського державного центру науки, інновацій та інформатизації, охарактеризовано їх значення в економічному розвитку та підвищенні конкурентоспроможності території. Акцентовано увагу на основних проблемах, що перешкоджають ефективності їх функціонування. Для підвищення ефективності функціонування нових організаційних форм активізації інноваційної діяльності необхідно насамперед створити сприятливі законодавчі умови.

Ключові слова: інноваційна діяльність, економічний розвиток, інноваційна продукція, нові організаційні форми, технопарки, законодавча база.

Одним із пріоритетних стратегічних напрямів підвищення конкурентоспроможності будь-якого регіону є перехід від сировинної економіки до економіки, розвиток якої заснований на використанні людського капіталу, інтелектуальних ресурсів і високих технологій. Стратегічна мета будь-якого регіону – стати повноцінною територією інноваційного розвитку. Важливу роль у цьому процесі відіграють нові організаційні форми інноваційної діяльності, на чому і зосереджена основна увага у цій статті.

Наукові основи інноваційної теорії закладені в працях І. Ансофа, Й. Шумпетера, Р. Солоу, Б. Твіса, Б. Санто, М. Портера, П. Друкера, Ж. Ламбена та багатьох інших зарубіжних учених. Проблема регіонального інноваційного розвитку протягом останніх років набула поширення і серед українських учених. Цим питанням, зокрема, присвячені праці О. І. Амоші, З. С. Варналія, В. М. Василенка, А. С. Гальчинського, В. І. Захарченка, І. І. Лукінова,

Л. І. Федулової та ін. Однак, незважаючи на вагомий результат науковців на сьогодні залишилося багато нерозкритих питань, зокрема про особливості діяльності нових організаційних форм інноваційного розвитку регіону та пошуку способів підвищення ефективності їх функціонування та подальшого розвитку і внеску в активізацію інноваційних процесів у регіоні.

Метою статті є дослідження різних організаційних форм інноваційної розвитку у Львівській області, аналіз основних видів і напрямів їх діяльності, визначення причин, що гальмують їх внесок в активізацію інноваційного розвитку території та пошук способів їх подолання.

Тенденції економічного розвитку регіону зумовлюють еволюцію нових організаційних форм інноваційної діяльності, які забезпечують взаємодію науково-технічного і виробничого потенціалів, сприяють прискоренню інноваційного процесу та підвищенню його резуль-

тативності. Тільки інноваційно-орієнтовані організаційні структури, які опираються на передові досягнення в науці й технологіях, можуть створити продукцію з високою доданою вартістю, що користується попитом споживачів. На сьогодні існує доволі широкий вибір нових форм організації та ведення бізнесу для забезпечення інноваційної спрямованості його розвитку а саме: технопарки, бізнес-асоціації, регіональні центри науки, інновацій та інформатизації, технополіси, зони розвитку нових і високих технологій, регіони науки та технологій тощо.

Важливу роль у створенні науково-технічної бази для активізації інноваційного розвитку відіграють технопарки. Світовий досвід також переконливо свідчить про те, що впровадження технологічних парків у підприємницьке середовище визначає якісно новий підхід до умов реалізації та забезпечення процесів підприємницької діяльності та створення сприятливого середовища, в якому наукові ідеї перетворюються на унікальну науково-технічну продукцію та здійснюють черговий ривок у галузі новітніх технологій [1].

Технологічний парк – це комерційна чи некомерційна організація (підприємство), заснована у визначеній організаційно-правовій формі (спільного підприємства, товариства з обмеженою відповідальністю, акціонерного товариства, асоціації, фонду, установи), що має статус юридичної особи і сприяє формуванню інноваційного середовища. Він створюється на основі матеріально-технічної, економічної, інформаційної і соціальної бази для самостійної діяльності малих інноваційних підприємств і для виробничого освоєння наукових знань і наукомістких технологій. Технопарки функціонують на основі венчурного капіталу, метою яких є створення принципово нових технологій і зразків промислової продукції [1].

Технопарки функціонують у межах так званих зонтичних структур. Ці структури, до яких, за деякими даними, належать також бізнес-інкубатори, інноваційні центри, інжиніринг-центри, покликані обслуговувати підприємців-початківців, учених, інженерів із метою забезпечення швидкого та прямого впровадження розробок і бізнес-планів. Спе-

цифіка технопарку – наукові, конструкторські й технологічні розробки, пов'язані з високими технологіями [2].

Ефективність технопарків у значній мірі зумовлена тісними зв'язками з науково-дослідними установами та організаціями. Зазвичай, технопарки створюються в безпосередній близькості до великих університетських центрів. Створені в технопарках підприємства залучають для роботи над замовленнями наукових працівників університету, які, у свою чергу, отримують можливість упроваджувати в практику свої дослідження, надавати фірмам консультаційні послуги.

До основних функцій технопарку належать [3]:

- створення нових видів інноваційного продукту, здійснення заходів щодо їх комерціалізації, організація та забезпечення виробництва наукоємної, конкурентоспроможної на внутрішніх і зовнішніх ринках інноваційної продукції;
- інформаційно-методичне, правове та консалтингове забезпечення, надання патентно-ліцензійної допомоги;
- залучення студентів, випускників, аспірантів, науковців і працівників наукових закладів до розроблення і виконання проектів наукового парку;
- підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації спеціалістів, необхідних для розроблення і реалізації проектів наукового парку;
- залучення і використання у своїй діяльності венчурного капіталу;
- розвиток міжнародного і вітчизняного співробітництва у сфері науково-технічної та інноваційної діяльності, сприяння залученню іноземних інвестицій.

Наразі у Львівській області ефективно функціонують технологічні парки «Львівська політехніка» та «Яворів», почалося будівництво індустріального парку «Рясне-2». Основною метою їх діяльності є залучення інвестицій, забезпечення сприятливих умов для функціонування та розвитку промислових підприємств, покращення інвестиційного клімату, підвищення конкурентоспроможності території, створення нових робочих місць,

збільшення надходжень до міського та державного бюджетів, розвиток сучасної виробничої та ринкової інфраструктури. Наприклад, технопарк «Яворів» займається впровадженням науково-технічних розробок у виробництво та виведенням їх на ринок через середні та малі підприємства та надає послуги, пов'язані із забезпеченням правового, маркетингового, комерційного та експертного супроводу інноваційного та інвестиційного процесу, координації діяльності наукових, виробничих і фінансових інституцій у сфері розробки та впровадження інвестиційних та інноваційних проєктів, створює інвестиційно-привабливі території для залучення іноземних інвестицій. Основними напрямками діяльності технопарку «Яворів» є: удосконалення хімічних технологій, нові матеріали, розвиток біотехнологій; машинобудування та організація виробництва побутової техніки з використанням вітчизняних технологій; мікроелектроніка, інформаційні технології, телекомунікації; розвиток інноваційної культури суспільства; охорона і оздоровлення людини та навколишнього середовища [4].

Технопарк «Яворів» має і регіональні представництва, зокрема у Рівненській, Волинській, Вінницькій і Тернопільській областях. На сьогодні в технологічному парку зареєстровано та виконується близько 50 інноваційних та інвестиційних проєктів загальною вартістю понад 138 млн дол. США.

На нашу думку, значно активізує інноваційний розвиток у регіоні створення індустріального парку «Рясне-2», який сприятиме залученню інвестицій в економіку міста, забезпеченню сприятливих умов для функціонування та розвитку промислових підприємств, покращенню інвестиційного іміджу міста, створенню нових робочих місць, збільшенню надходжень до міського та державного бюджетів, розвитку сучасної виробничої та ринкової інфраструктури та забезпечення економічного розвитку та підвищення конкурентоспроможності території загалом.

Слід зазначити, що переможцем інвестиційного конкурсу з будівництва індустріального парку «Рясне-2» у Львові стала голландська компанія «СТР». Вона будуватиме індустрі-

альний парк за власний кошт. Згідно із бізнес-планом інвестор планує вкласти у будівництво майже 50 млн євро і розмістити на 100 тис м² близько 20–30 компаній, переважно іноземних. Компанія «СТР» має безпосередні контакти з понад 400 великими підприємствами, серед яких є і такі відомі світові фірми, як, наприклад, «Bosch», «Siemens», «LEGO» які також можна залучити до індустріального парку у Львові. Вона є одним із найбільших забудовників і власників індустріальних парків, посідаючи четверте місце в Європі й перше – у Чехії [5].

Окрім технопаркових структур, для підтримки й активізації інноваційних процесів у Львівській області створено Асоціацію «Львів-Технополіс», яка об'єднує понад десять інноваційних фірм і малих підприємств. Вона є однією з пілотних організацій із питань практичної реалізації проєктів створення технопарків та інноваційних центрів. Базою її створення є регіональний центр науково-технічної та економічної інформації.

Ще однією з ефективних форм активізації інноваційного розвитку регіону є інноваційні центри, які у своїй діяльності ефективно поєднують співробітництво промислових фірм із вищими навчальними закладами. Це технологічно активні комплекси зі сформованою інтегрованою структурою нововведень, яка включає університети та науково-виробничі фірми. Наразі у Львівській області функціонує «Львівський Державний центр науки, інновацій та інформатизації». Основна його діяльність спрямована на проведення патентно-інформаційних і соціологічних досліджень, надання консультації з питань захисту та комерціалізації інтелектуальної власності, створення регіональних баз даних. Окрім того, він займається проведенням фундаментальних і прикладних досліджень із проблем розвитку інтелектуального потенціалу, організацією науково-інноваційної та інформаційної діяльності, оцінює інвестиційну привабливість господарських об'єктів тощо [6].

Незважаючи на важливу роль, яку відіграють нові організаційні форми економічної діяльності в активізації інноваційного розвитку території, основною проблемою сього-

дення є недосконалою система їх підтримки. Слід зазначити, що після прийняття Закону України «Про Державний бюджет України на 2005 рік» і деяких інших законодавчих актів України було повністю скасовано непряму державну підтримку технологічних парків у вигляді податкових пільг для виконавців проектів. Унаслідок цього було порушене виконання затверджених бізнес-планів інноваційних та інвестиційних проектів, виконавці інноваційних проектів втратили можливість вчасно розраховуватись за придбане устаткування, за виконання науково-дослідних і проектних робіт, була втрачена довіра зарубіжних і вітчизняних інвесторів щодо стабільності нормативно-правової бази у сфері інноваційної діяльності, вони відмовилися від участі у фінансуванні інноваційних проектів, а також були порушені права та законні інтереси вітчизняних і зарубіжних суб'єктів підприємницької діяльності.

Ще гіршою стала ситуація після прийняття в 2010 р. Податкового кодексу України, в якому механізми державної підтримки проектів технопарків переважно були вилучені. Наразі діє лише цільова субсидія у вигляді зарахування на спеціальні рахунки технопарків сум ввізного мита, що нараховується при ввезенні обладнання, яке не виробляється в Україні та необхідне для реалізації проекту. Це призвело до того, що на сьогодні реалізація проектів технопарків практично зупинена [7].

У новому проекті Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо діяльності технологічних парків» уточнюються механізми окремих положень Закону України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків». Зокрема спрощується порядок створення та реєстрації технопарків, уточнені підстави для встановлення строку дії та порядку запровадження спеціального режиму інноваційної діяльності технопарків при виконанні інноваційних проектів, спрощено порядок державної реєстрації проектів технопарків і підстав для її скасування [8].

Слід лише сподіватися на те, що прийняття цього регуляторного акта стимулюватиме інноваційну діяльність технопарків на основі

запровадження досконалого механізму податкової підтримки, проте потрібно внести зміни до Податкового кодексу України.

Підсумовуючи вищенаведене, слід зазначити, що формування нових і підтримка діючих організаційні форми інноваційної діяльності в регіоні стануть каталізатором активізації інвестиційної діяльності в регіонах України, сприятимуть упровадженню нових технологій і модернізації економіки. Держава повинна насамперед на законодавчому рівні створити сприятливі умови для збереження і підтримки технопарків та інших організаційних форм інноваційного розвитку. Загалом, слід відзначити, що нестабільність режиму інноваційної діяльності технопарків породжують невпевненість у можливості реалізації проектів у рамках технопарків, що гальмує процес їх пошуку та відбору. Щоб уникнути такої ситуації, необхідно створити такі умови їх функціонування, в яких бізнес сприйматиме інновації не як обов'язок перед державою, а як модель поведінки, життєво важливу для перспектив розвитку регіону, підвищення ефективності та заняття лідерських позицій на ринках товарів і послуг. Слід сподіватися, що прийняття нового регуляторного акта таки дозволить відновити ефективну діяльність технологічних парків і забезпечити збільшення обсягів випуску інноваційної продукції, створити нові високооплачувані робочі місця, залучити зовнішні та внутрішні інвестиції у виробничу та науково-технологічну сферу та підвищити економічне зростання загалом.

ЛІТЕРАТУРА

1. Мазур О. А. Технологічні парки. Світовий та український досвід / О. А. Мазур, В. С. Шовкалюк. – Київ : Прок-Бізнес, 2009. – 70 с.
Mazur O. A. Tekhnolohichni parky. Svitovyi ta ukrainskyi dosvid / O. A. Mazur, V. S. Shovkaliuk. – Kyiv : Prok-Biznes, 2009. – 70 s.
2. Антипов І. В. Інноваційний розвиток національної економіки в контексті створен-

ня інноваційних інфраструктур в освітній галузі / І. В. Антипов // Збірник наукових праць Донецького державного університету управління. – 2010. – Вип. 148. – С. 1–8.

Antypov I. V. Innovatsiyni rozvytok natsionalnoi ekonomiky v konteksti stvorennia innovatsiynykh infrastruktur v osvittii haluzi / I. V. Antypov // Zbirnyk naukovykh prats Donetskoho derzhavnoho universytetu upravlinnia. – 2010. – Vyp. 148. – S. 1–8.

3. Химич Г. Науковий парк – інноваційні перспективи [Електронний ресурс] / Г. Химич. – Режим доступу: http://www.nauka_park.pdf. 9. – Назва з екрана.

Khymych H. Naukovyi park – innovatsiini perspektyvy [Elektronnyi resurs] / H. Khymych. – Rezhym dostupu: http://www.nauka_park.pdf. 9. – Nazva z ekrana.

4. Юхновський І. Р. Технологічний парк «Яворів» [Електронний ресурс] / І. Р. Юхновський. – Режим доступу: <http://www.logos.biz.ua/proj/vynahid/online/63.php>. – Назва з екрана.

Iukhnovskiy I. R. Tekhnolohichniy park «Iavoriv» [Elektronnyi resurs] / I. R. Yukhnovskiy. – Rezhym dostupu: <http://www.logos.biz.ua/proj/vynahid/online/63.php>. – Nazva z ekrana.

5. Голландці інвестують в Львів: будуватимуть сучасний технопарк [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://patrioty.org.ua/gollandtsi-investuyut-v-lviv-buduvatimut-suchasniy-tehnopark>. – Назва з екрана.

Hollandtsi investuiut v Lviv: buduvatymut suchasniy tehnopark [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://patrioty.org.ua/gollandtsi-investuyut-v-lviv-buduvatimut-suchasniy-tehnopark>. – Nazva z ekrana.

6. Львівський Державний центр науки, інновацій та інформатизації [Електронний ресурс] : офіц. сайт. – Режим доступу: <http://cstei.lviv.ua/ua/item/15>. – Назва з екрана.

Lvivskiy Derzhavnyi tsentr nauky, innovatsii ta informatyzatsii [Elektronnyi resurs] : ofits. sait. – Rezhym dostupu: <http://cstei.lviv.ua/ua/item/15>. – Nazva z ekrana.

7. Податковий кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – 2 груд. – № 2755-VI.

Podatkovyi kodeks Ukrainy // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. – 2010. – 2 hrud. – № 2755-VI.

8. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо діяльності технологічних парків [Електронний ресурс] : проект Закону України. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/usi-novivni/povidomlennya/2015/06/07/uryadom-sxvaleno-proekt-zakon>. – Назва з екрана.

Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo diialnosti tekhnolohichnykh parkiv [Elektronnyi resurs] : proekt Zakonu Ukrainy. – Rezhym dostupu: <http://www.mon.gov.ua/usi-novivni/povidomlennya/2015/06/07/uryadom-sxvaleno-proekt-zakon>. – Nazva z ekrana.

Е. Н. Луцків, кандидат экономических наук (ГУ «Институт региональных исследований имени М. И. Долишнего НАН Украины», г. Львов). **Современные организационные формы инновационной деятельности: региональный аспект.**

Аннотация. Важную роль в активизации экономического роста имеют новые организационные формы инновационной деятельности, которые способствуют привлечению инвестиций в экономику региона, обеспечивают создание новых рабочих мест и выпуск инновационной продукции. Цель статьи – оценить деятельность различных организационных форм инновационной развития в Львовской области и определить причины, тормозящие их вклад в активизацию инновационного развития территории и поиск путей их преодоления. Иссле-

довано состояние и перспективы развития таких организационных форм инновационной деятельности в Львовской области, как технопарки «Яворов» и «Рясне-2», ассоциации «Львов-Технополис» и Львовского государственного центра науки, инноваций и информатизации, охарактеризовано их значение в экономическом развитии и повышении конкурентоспособности территории. Акцентировано внимание на основных проблем, которые препятствуют эффективности их функционирования. Для повышения эффективности функционирования новых организационных форм активизации инновационной деятельности необходимо в первую очередь создать благоприятные законодательные условия.

Ключевые слова: инновационная деятельность, экономическое развитие, инновационная продукция, новые организационные формы, технопарки, законодательная база.

O. Lutskiv, Cand. Econ. Sci. (DS “Institute of regional research named after M. I. Dolishneg of NAS of Ukraine”). **Modern organizational forms of innovative activity: regional aspect.**

Summare. An important role in enhancing economic growth play new organizational forms of innovation that promote investment in the region's economy, providing new jobs and production of innovative products. For enhance their activities need to create favorable conditions, especially at the legislative level. Evaluate different organizational forms of innovation development in Lviv region and identify the reasons hindering their contribution to the promotion of innovative development areas and find ways to overcome them. The state and prospects of development of organizational forms of innovation in Lviv region, as technoparks “Yavoriv” i “Ryasnyi-2” Association “Lviv Technopolis” and Lviv State Centre of Science, Innovations and Informatization, described their importance in economic development and competitiveness of the territory. The attention is focused on the major problems hindering their effectiveness. To improve the efficiency of new organizational forms enhance innovation necessary to create primarily favorable legislative conditions.

Keywords: innovative activity, economic development, innovative products, new organizational forms, tekhnoparki, legislative base.